

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3208

av Anders Åkesson m.fl. (C)

Infrastruktur för långsiktig hållbarhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att privat kapital och pensionsfonder bör ges möjlighet att investera i infrastruktur i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Trafikverket bör ges i uppdrag att identifiera 10–15 projekt från nuvarande infrastrukturplan som är lämpliga för att hanteras med extern medfinansiering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om se över möjligheterna till ytterligare insatser för bredbandsutbyggnad och mobiltelefoni och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att it ses som det femte transportslaget jämte väg, järnväg, sjö- och luftfart och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad post- och tidningsdistribution i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att via regelförändringar förbättra framkomligheten med cykel och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ökad mobilitet är förenlig med en minskad klimatpåverkan och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka förutsättningar som krävs för att uppnå målsättningen om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att minska utsläppen från den tunga transportsektorn, bl.a. genom att möjliggöra för längre och tyngre fordon och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ur ett jämställdhetsperspektiv ge både kvinnor och män samma tillträde till planerings- och beslutsfattande forum för transportinfrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förenkling av anläggningslagen för landets vägföreningar enligt vad som kallas ”den finska modellen” och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur samhällsekonomiska kalkylmodeller och samlade effektbedömningar av godstransporter kan utvecklas och förändras för att ge mer rättvisande lönsamhetskalkyler av investeringar i infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om drift och underhåll av vägar och järnvägar och behovet av styrning och uppföljning av satsade medel för insatser i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Trafikverket bör ompröva den centralisering av resurser som till synes satsas på infrastruktur i landet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en stärkt konkurrenskraft inom sjöfarten och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en ökad användning av klimateffektiva drivmedel inom sjöfarten och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverket för reseavdragen utreds med hänsyn till miljö samt villkor i områden där kollektivtrafiken är begränsad och tillkännager detta för regeringen.

Framkomlighet och tillgänglighet i hela landet

För Centerpartiet är det viktigt att människor ska kunna bo och verka i hela landet. Människor ska inte begränsas av brist på vård, skola och omsorg eller välfungerande kommunikationer. Kommunikationer och tillgänglighet till bra vägar, kollektivtrafik och järnvägar är avgörande för att skapa förutsättningar för människor att bo och arbeta

i alla delar av landet. Goda kommunikationer underlättar människors vardag. De ger också förutsättningar för hållbar tillväxt i hela Sverige. På samma sätt är en välutbyggd digital infrastruktur lika viktigt för att knyta samman människor och minska geografiska avstånd.

Alla transportslag behöver varandra, järnvägen, flygen, sjöfarten, riksvägar såväl som de 42 000 mil enskilda vägar i vårt land, som likt ett finmaskigt blodomlopp knyter samman systemen. Centerpartiet ser även it som ett eget transportslag. Bredband och mobiltelefoni minskar avstånden mellan människor och möjliggör digitala tjänster som kan ersätta, komplettera och effektivisera transporter, kommunikationer över långa avstånd och teknikutveckling i befintlig infrastruktur. Genom att se it som det femte transportslaget i infrastrukturplanering kommer resurstilldelningen till it att öka och därmed kan potentialen i tekniken utnyttjas än mer.

Eftersom Centerpartiet ser till hela landets utveckling är det av största vikt att de resurser som satsas på infrastruktur fördelas över hela landet, och inte centraliseras till storstadsregioner.

Sveriges transportpolitiska mål säger att transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Trafikverket bör därför ompröva en till synes pågående centralisering av resurser som just nu i fråga om drift och underhåll synes allokeras till storstäder och högtrafikerade stråk.

En digital allemansrätt

It har en viktig roll för att vi ska kunna utforma mer effektiva och hållbara transporter. Med informationsteknologi kan vi få system som hjälper oss med allt ifrån att köra våra fordon mer bränslesnålt till ett bättre kapacitetsutnyttjande på våra järnvägsspår.

Bredband och mobiltelefoni har andra funktioner än dessa för hela landets befolkning. Oavsett var du bor måste du kunna driva företag, plugga på distans och nyttja de digitala tjänster vi är beroende av i dagens samhälle. Det är ett mål som vi endast kan nå om vi fortsätter satsa på snabbare bredband och bättre mobiltäckning. Centerpartiet vill att Sverige ska ha världens modernaste landsbygd. Därför måste människor, såväl på landsbygden som i ytterstadsområden, få ännu bättre tillgång till bredband och bra täckning för mobiltelefoni. En digital allemansrätt innebär för oss att alla hushåll i landet har tillgång till bredband.

Det är fortfarande stora delar av landet som idag inte har tillfredsställande mobiltäckning. Centerpartiets inställning i den här frågan är att Sverige ska ha mobilt bredband och mobiltäckning i världsklass i hela landet. För att uppnå uppsatta mål avseende mobiltäckning kommer tillgången till 700-bandet att vara avgörande, särskilt för människor på landsbygden.

Centerpartiet och Alliansens bredbandssatsningar har under de senaste åren lett till att Sverige har högst andel fiberuppkopplingar i hela EU. För att nå uppsatta mål till 2020 måste vi göra ännu mer. Att avsätta 700-bandet för mobiltelefoni och mobilt bredband blir avgörande i det arbetet. Vi gör bedömningen att frigörandet av 700 MHz-bandet ytterligare kan bidra till möjligheten att uppnå uppsatta mål eftersom detta är frekvenser som är lämpade för täckning i glesbygd. Det är viktigt att användning av 700-bandet förenas med ett täckningskrav för att förbättra täckningen i de delar av Sverige där den idag är undermålig.

Finansiering av infrastruktur

I dagsläget finansieras den absolut största delen av all infrastruktur över statsbudgeten. Det har genom åren skapat en ”infrastrukturskuld” på omkring 300 miljarder, eftersom statens reformutrymme har en ekonomisk begränsning. För att genomföra nödvändiga investeringar i Sveriges infrastruktur samt beta av den upparbetade infrastrukturskulden är det nödvändigt att hitta nya finansieringsvägar för infrastruktur. Både svenska och utländska investerare, bland annat pensionsfonder, har visat intresse för långsiktiga investeringar i Sverige. I många med Sverige jämförbara länder finansieras sedan länge viktiga samhällseliga infrastrukturprojekt i offentlig-privat samverkan (OPS). Staten kan då identifiera projekt som lämpar sig för en OPS-lösning. Det kan röra sig om en järnväg, en utbyggd hamn eller en motorvägssträcka. OPS-finansiering öppnar för nya projekt som annars skulle skjutas på framtiden eller möjligen aldrig bli av.

Nya former av finansiering av infrastruktur, utöver statsbudgeten, leder till att investeringar genomförs samtidigt som kostnaden för statskassan minskar. I praktiken kan man göra mer på kortare tid utan att statens finanser äventyras. Centerpartiet ser hela landet och vill att det ska finnas bättre möjligheter för investerare att aktivt bidra inom exempelvis större nationella projekt. På så vis kan en större del av statens pengar användas till investeringar som är viktiga lokalt eller regionalt. Med större resurser får hela landet möjlighet att genomföra viktiga tillväxthöjande infrastrukturensatsningar.

Centerpartiet vill därför att Trafikverket ska få i uppdrag att identifiera ett antal lämpliga större objekt väl lämpade för att drivas som så kallade OPS-projekt.

När OPS används är det viktigt att ställa rätt krav på entreprenören så att sådana projekt verkligen minskar kostnaderna, stärker effektiviteten och ökar tillgången på kapital. Det krävs också enklare och tydligare lagar och regler för att skapa möjligheter att samfinansiera utbyggd kollektivtrafik med privata aktörer.

Post- och tidningsdistribution i hela landet

Centerpartiet vill inrätta en jämlik och tillgänglig servicegaranti i hela landet. Att ha tillgång till en fungerande service är en förutsättning för att man ska välja att bosätta sig på en ort. Inom begreppet grundläggande service ryms såväl tillfredsställande vård, skola och omsorg som post- och tidningsservice.

Centerpartiet anser att samdistribution av tidningar och post är en viktig del i arbetet med att uppnå bättre tillgänglighet, samt spara på miljö och ekonomi. Det skall vara ”morgontidningens tidslogik” som styr flödet av utdelning. För Centerpartiet är det av största vikt att tydligt bejaka behovet och betydelsen av välfungerande distribution och postservice i hela landet.

Förbättrad framkomlighet för cyklister

Cykeln tar mindre plats än bilen och genererar inga utsläpp samtidigt som cykling är bra för folkhälsan. Därför vill vi öka framkomligheten med cykel genom att bygga fler lokala och regionala cykelbanor och så kallade cykelmotorvägar och minska barriäreffekter från korsande spår och vägar. Centerpartiet anser att cykling ska ha en given plats som ett eget transportslag i infrastrukturplanering. I trafikplaneringen ska cyklister och gångtrafikanter ges en säkrare plats genom exempelvis cykelfartsgator, säkra korsningar och att parkeringsplatser längs gator omvandlas till cykelfält.

En tredjedel av våra resor är faktiskt kortare än fem kilometer och då är cykel ofta ett bra alternativ. Idag sker knappt tio procent av våra resor med cykel. Intresset för cykeln som transportmedel har ökat. Med bra cykelleder, bättre vinterunderhåll på cykelvägarna och bättre bytespunkter mellan cykel och kollektiva färdmedel skulle cyklandet kunna öka betydligt. Ökat cyklande vore bra för såväl miljön och hälsan som för trängseln i våra städer.

Hållbara transporter

Våra transporter har alltför stor negativ miljöpåverkan. Utsläppen från Sveriges inrikestransporter står för en tredjedel av de totala utsläppen av växthusgaser. En av våra viktigaste politiska utmaningar är att bryta sambandet mellan en ökad mobilitet och en negativ påverkan på vår miljö och vårt klimat. En fossiloberoende fordonsflotta år 2030 är ett centralt mål för att stoppa transporternas klimatpåverkan. För att nå dit krävs bland annat tillämpad forskning med fokus på klimatsmarta transportlösningar och en ökad introduktion av laddinfrastruktur, beteendeförändringar och långsiktiga och klimateffektiva styrmedel för såväl drivmedel som fordon. I Centerpartiet tar vi inte ställning mot bilen, båten eller flyget. Det är utsläppen vi ska jaga. I stadsområden kan det dock finnas anledning att minska bilåkandet, men då av hänsyn för trängsel och luftkvalitet.

En strategi för förnybara drivmedel behövs som tar vid efter 2015. Denna strategi bör syfta till att ge långsiktigt goda villkor för förnybara drivmedel. Den bör bland annat innehålla en ökad ambitionsnivå för låginblandning av biodrivmedel i bensin och diesel och fortsatt gynnsamma villkor för höginblandade biodrivmedel samt ett högre mål för användandet av förnybar energi i transportsektorn redan till 2020. Centerpartiet anser att det ska löna sig att välja förnybart vid pumpen.

Den tunga transportsektorns klimatpåverkan är en stor utmaning. Tunga transporter är avgörande för näringslivet i Sverige, och konkurrenssituationen för svensk ekonomi får inte äventyras genom att införa en skatt på avstånd. Sverige är rikt på avstånd. Istället föreslår Centerpartiet att de mest klimateffektiva lastbilarna och bussarna ska premieras med en miljöbonus. Vi vill även möjliggöra för längre och tyngre fordon att köra på våra vägar, vilket ökar effektiviteten per ton transporterat gods. Utöver detta är det viktigt att styrmedel på drivmedelssidan premierar de åkare som väljer att tanka sitt fordon med förnybara drivmedel. Vi behöver ha ett intermodalt synsätt på våra transporter, järnvägen kan inte ensam transportera allt gods, vi behöver bra vägar och mer klimateffektiva lastbilstransporter.

Förbättra och förändra reseavdraget

Vi behöver ett reseavdrag som gynnar miljövänliga transportalternativ samtidigt som vi stärker möjligheterna till arbetsresor i de delar av landet där kollektivtrafik saknas.

Reseavdraget bör därför reformeras med en tydligare landsbygds- och miljöprofil. Reseavdraget är till för att människor ska kunna bo i alla delar av landet. Avdraget ska ge ett tydligt incitament att resa så miljövänligt som möjligt.

Ett jämställt transportsystem

Centerpartiet anser att vårt transportsystem likvärdigt ska svara mot kvinnors respektive mäns olika behov. Transporter är grundläggande för vår vardag och jämställda transporter handlar om att ge kvinnor och män lika förutsättningar till exempelvis arbetspendling, utbildningspendling och förskolehämtning. Idag reser kvinnor respektive män på olika sätt och värderar saker som säkerhet och miljö olika när det gäller trafiken. Kollektivtrafik nyttjas främst av kvinnor medan män väljer bilen i större utsträckning. Kvinnor reser idag mer hållbart genom att de reser kollektivt och genom att de inte utsätter sig själva och andra för lika stora risker i trafiken. För att utforma ett mer jämställt och därmed mer hållbart transportsystem krävs också att både kvinnor och män deltar i samtal och beslut som berör transportsystemet.

Ett jämställt transportsystem skapar också förutsättningar och incitament för män att förändra sitt resande i riktning mot hur kvinnor reser. Om män reste på samma sätt som dagens kvinnor skulle vi bättre värna miljön och samtidigt rädda liv. Ett jämställt transportsystem vidgar kvinnors arbetsmarknadsregioner. Idag har många arbetsgivare bara tillgång till halva regionens kompetensbas – männen. En dubblerad kompetensbas skulle ge suveräna möjligheter till ökad tillväxt för näringslivet, och en tillväxtpotential för företag, i starkt konkurrensutsatta branscher, kanske är avgörande. Vårt näringsliv, och i förlängningen vårt samhälles välstånd, har inte råd att avstå kompetens bara för att våra kommunikationer inte klarar att tillgodose kvinnors resebehov.

Det är även så att män som grupp generellt sett har ett större inflytande i planeringen, då fler män än kvinnor känner sig manade att delta i samrådsmöten i samband med planerade infrastrukturinvesteringar. Män har fler och mer välavlönade arbeten att välja på genom att de arbetspendlar längre sträckor. De tar därmed ett mindre ansvar för inköpsresor och skjuts av barn. Att kvinnorna har mindre arbetsmarknadsregioner kan gå ut över Sveriges ekonomiska tillväxt genom att kompetens inte tas tillvara. För att människor ska kunna forma sina egna liv behövs fler attraktiva alternativ inom kollektivtrafik, gång och cykling så att bilberoendet kan minska.

I syfte att uppnå en mera jämställd arbetsmarknad är det därför en nödvändighet för Sverige att förstora sina funktionella regioner med hjälp av utbyggd infrastruktur. Att ha ett jämställdhetsperspektiv redan på planeringsstadiet beträffande ny infrastruktur är alltså av stor vikt om vi ska kunna nå målen om ett jämställt transportsystem. Därför ska kvinnor och män ha samma möjlighet att påverka transportsystemets tillkomst, utformning, förvaltning och nyttjande. Ett sätt att göra detta är att det redan i grupper med makt och inflytande i planeringsprocessen av transportsystemet säkerställa att det finns en jämn fördelning mellan män och kvinnor. Jämställdhetsbegreppet bör i detta sammanhang också definieras bredare än jämställdhet mellan könen och även ses i ett mångfaldsperspektiv där även funktionshindrade blir synliggjorda och bereds full tillgänglighet.

Enskilda vägar

Enskilda vägar utgör den allra största delen av Sveriges vägnät. Det statliga stödet till dessa vägar har stärkts genom alliansregeringen men Centerpartiet anser att det behövs en fortsatt uppräknig av anslaget för att nödvändigt underhåll och viktiga investeringar ska kunna genomföras. Utöver det statliga ekonomiska stödet arbetar många lokala invånare, längs de enskilda vägarna, ideellt och de gör stora insatser för människors vardagsresor.

Det är den enskilda vägen som gör att en miljon människor kan påbörja och avsluta sin dagliga resa och därför måste förutsättningar ges för att upprätthålla och utveckla dessa vägars kvalitet. Vägarna är också en viktig förutsättning för råvarutransporter och de ger oss tillgång till såväl friluftsliv som till stora delar av vår besöksnäring. Denna inställning ska gälla för såväl enskilda vägar som för allmänna vägar på landsbygden. Centerpartiet verkar dessutom för ett implementerande av den ”finska modellen” vid förrättningsarbete i vägsamfälligheter, vilket innebär ett väsentligt förenklat förfaringsätt till lägre kostnad samt att vägsamfälligheter betydligt snabbare än idag och till en väsentligt lägre kostnad, men fortfarande rättssäkert, kan åtgärdas.

Rättvisande samhällsekonomiska kalkylmodeller

Samhällsekonomiska kalkylmodeller ligger till grund för vilka beslut om investeringar som fattas. Det är därför helt avgörande att kalkylmodellerna är rättvisande. I dagens modeller framgår inte nyttan av tillförlitliga godstransporter i kalkylmodellerna. Med en felaktig eller ofullständig kalkyl kommer felaktiga investeringsbeslut att fattas.

För att beräkna den samhällsekonomiska nyttan i ett projekt behöver även exempelvis restidsvärden justeras så att de ger en mer rättvisande bild av de samhällsekonomiska vinsterna än vad som är fallet i dagsläget. Detsamma gäller även för godset i vårt transportsystem som är konstant undervärderat. En samhällsekonomisk värdering av godsprojekt som på ett rättvisande sätt speglar dess betydelse för näringslivets konkurrenskraft och för Sveriges konkurrenskraft som nation behöver genomföras.

Utvecklingsarbetet med kalkylmodeller och samlade effektbedömningar av godstransporter måste intensifieras. Transporterna är en integrerad del i hela den industriella produktionen och skapa stora mervärden för Sverige. Om transportkedjan bryts fallerar hela systemet tills man kunnat göra en återstart. Återhämtningsförmågan är oerhört viktig, d.v.s. robustheten i transportsystemen.

Konkurrenskraft i svensk sjöfart

Vad flyget är för människor är i stor utsträckning sjöfarten för vårt gods. Den allra största delen av vår export och import går via våra drygt 50 hamnar vidare ut på havet. Globalt sker 90 procent av världens handel via internationella sjötransporter. Havet och luften utgör också en befintlig, och till sin natur mer gränslös, infrastruktur med helt andra förutsättningar än vägar och järnvägar vilka behöver planeras, finansieras och byggas.

Skandinavien och Sverige är omgiven av vatten, och sjöfartsnäringen är därför av central betydelse för vårt välstånd och vår handel. Sjöfarten är en relativt miljövänlig transportform med en stor potential att ytterligare minska sin miljö- och klimatpåverkan. Svensk sjöfartstradition är förknippad med hög sjösäkerhet och miljömedvetenhet. Genom en stark svenskflaggad handelsflotta som även ligger i framkant i arbetet med lägre svavelutsläpp och en minskad klimatpåverkan kan Sverige påverka utformningen av de internationella reglerna för sjöfarten och dess anställda. Genom ett aktivt internationellt samarbete kan Sverige stärka sjöfartens fördelar ytterligare.

För Centerpartiet är det viktigt att den svenska sjöfartens konkurrenskraft inte försämras. Utflaggning av svenska fartyg inom rederier, handelsflotta och fiskefartyg riskerar att utarma kompetensen. Sveriges röst i internationella sammanhang och

därmed vår möjlighet att påverka arbetsvillkoren för sjönäringen riskerar att tystna i takt med att allt färre fartyg bär svensk flagg.

Anders Åkesson (C)

Daniel Bäckström (C)

Göran Lindell (C)